

2. Казак, І. О. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни. 2018. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського.

3. Козлова, Г. М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Одеса : ОНЕУ, ротапінт, 2017. 200 с.

4. Мультимедійні технології та засоби навчання : навчальний посібник / А. М. Гуржій, Р. С. Гуревич, Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський; за ред. академіка НАПН України Гуржія А. М. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 556 с.

5. Скакальська І. Інноваційні підходи до викладання археології у вищій школі. *Universum Historiae et Archeologiae*. 2020. Т. 3 (28). Вип. 1. С. 177–187.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-228-9-74>

WORK WITH PARENTS OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

РОБОТА З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Shyshenko V. O.   **Шишенко В. О.**

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Primary and Vocational Education
H. S. Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine*

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової і
професійної освіти
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Moskalova L. O.   **Москальова Л. О.**

*student of higher education at the Faculty of
Primary Education
H. S. Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine*

*здобувач вищої освіти факультету
початкового навчання
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна*

У наш час інклюзивна освіта являє собою не тільки фундаментальну засаду розвитку освіти, а й філософію усвідомлення участі людини у соціумі.

Засада інклюзії, яка виникла унаслідок осмислення людської індивідуальності і відмінності між людьми, виключає дискримінацію та відтворює одну з головних ознак демократичного суспільства: діти є цінними для суспільства, всі діти мають рівні права, зокрема на навчання, попри їхні особливості психофізичного розвитку.

Більшість людей міркують, що інклюзія пов'язана виключно з людьми з інвалідністю – особи з вродженими вадами, з наслідками травм, із захворюваннями, що призводять до обмежень життєдіяльності людини у соціумі. Але діти, що потребують інклюзивного навчання, можуть не мати інвалідність, проте вони мають особливі освітні потреби (ООП). Спираючись на Закон України «Про освіту» дитина з особливими освітніми потребами – «це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту» [1].

Проблема інклюзивної освіти знаходиться в центрі робіт багатьох науковців, як вітчизняних, так і зарубіжних: С. Авдєєва, А. Арендарук, В. Бобрицької, В. Болдирєвої, Д. Величко, І. Ганжала, Л. Герасимчук, Т. Гладун, М. Докторович, Л. Дубейко, А. Колупаєвої, Л. Наконечної, М. Порошенко, О. Таранченко, А. Турубарової, В. Шищенко та ін.

Проблема роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та їх батьками, досліджувалася багатьма вітчизняними науковцями: О. Акімовою, Е. Андрєєвою, В. Андрущенко, В. Бондарь, Т. Ілляшенко, А. Колупаєвою, Н. Сабат, М. Ярмаченко та зумовлює необхідність практичного спрямування.

Науковці звертали увагу на те, що сім'я – це основне середовище формування дитини, проте на розвиток особистості повинно також впливати спілкування у суспільстві.

Батьки дітей з особливими освітніми потребами мають право самостійно обирати форму навчання дитини, орієнтуючись на її потреби та спираючись на законодавчі освітні документи, а саме Закон України «Про освіту», у якому зазначено основні положення спеціальної та інклюзивної освіти. Обрати форму навчання батькам допомагають фахівці інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ). На сьогодні фахівці ІРЦ проводять комплексне психолого-педагогічне оцінювання дитини, визначають її слабкі та сильні сторони, дають рекомендації з приводу подальшого навчання.

Батьки мають залучатися до команди супроводу дитини з ООП під час навчання в закладах освіти. Саме батьки значною мірою впливають на процес навчання та залучення дитини до шкільного соціуму. Насамперед батьки можуть повідомити про бажання дитини навчатися у закладі масового типу та з приводу психофізичної готовності дитини до

навчання. Першочерговим завданням фахівців закладу освіти, які допомагають дитині під час навчання, є необхідність створити партнерські стосунки з сім'єю. Також педагоги повинні створити нормальні відносини між батьками дитини з особливими освітніми потребами та батьками здорових дітей, оскільки інклюзивне середовище впливає на самовдосконалення звичайних школярів. Школярі починають краще розуміти дітей з особливими освітніми потребами, допомагають їм, привчаються співчувати та оцінювати речі спираючись на гуманність.

Родини у яких виховуються діти з психофізичним порушенням розвитку, потребують особливої уваги. Педагоги, фахівці та адміністрація закладу освіти мають усвідомлювати, що розвиток і навчання дитини залежить від взаємин, що склалися з родиною. Родини, які мають оптимістичний настрій, впевненість у своїх силах та можливостях, передають цей настрій дитині. Батьки повинні залучати дітей з особливими освітніми потребами до всієї хатньої роботи. Під час виконання домашньої роботи, батьки повинні бути терплячими, доброзичливими, допомагати дитині, але вони повинні ставити для дитини обмеження, щоб вона не відчувала всюдозволеність та відсутність якихось рамок. Позитивні вчинки помічаються, оцінюються, підтримуються, негативні вчинки потребують обговорення і відповідної оцінки.

У процесі прийняття дитини до школи, родина приймає активну участь у розвитку дитини, допомагає професійно та вміло, спираючись на педагогічний досвід. Це зумовлено частими зустрічами з фахівцями та педагогами, під час яких обговорюються проблеми та успіх дитини, подальший план навчання та розвитку, розуміючи, що певна обмеженість життєдіяльності не є перешкодою для спілкування, праці, знаходження порозуміння.

Насамперед від сім'ї залежить ставлення дитини до себе, формування розуміння своїх потреб, можливості та схильності до чогось. Для усвідомлення, що дитина любить, чого вона хоче, що бажає, у цьому допомагають прогнозовані ситуації вибору. Розмови з дитиною в спокійній атмосфері дають дитині зрозуміти яка вона: добра чи зла, спокійна чи рухлива, радісна чи сумна. Саме це дає змогу скорегувати свою поведінку, спираючись на життєвий досвід та відштовхуючись від певної ситуації. Особливу увагу слід приділяти ігровій, трудовій, навчальній діяльності, створюючи ситуації успіху.

Учні з особливими освітніми потребами на початку навчання повинні отримувати завдання, які вони спроможні виконати та які відповідають їхнім можливостям. Вони повинні отримувати допомогу на основі

спільної діяльності, докладного пояснення. Під час формування знань, використовуються не тільки ситуації успіху, а й використання у процесі навчання рухів, тактильних, смакових, зорових, слухових відчуттів, тобто полісенсорних основ. На перших етапах навчання дітей з особливими освітніми потребами, батьки мають отримувати від фахівців та педагогів певні рекомендації, що стосуються навчального процесу [3].

Отже, спільна робота фахівців з батьками, яка спирається на взаємодопомогу, взаємодовіру, можуть дати бажаний результат під час навчання дитини з особливими освітніми потребами. Цей результат може бути помітний не одразу, але протягом тривалого часу ми маємо змогу його спостерігати. Спільна мета в роботі сприяє на особистісний розвиток не лише дитини, але й всієї команди супроводу, тобто батьків та фахівців. Процеси інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в заклади освіти будуть набувати поширення та успіху, якщо суспільство змінє ставлення до цих дітей та до засад інклюзивного навчання, при належному фінансуванні інклюзивних заходів, здійснення необхідної фахової підготовки майбутніх педагогів і проведення їх перепідготовки [4]. Важлива складова успішного функціонування інклюзивної системи освіти – це командний підхід, тобто тісна співпраця педагогів, батьків та кола фахівців в одному напрямку. Правильно побудована робота з психолого-педагогічного супроводу є неодмінним завданням та одним з основних аспектів формування інклюзії.

Література:

1. Ганжала І. Діти з особливими потребами. Психологічний супровід. *Соц. педагог.* 2014. № 3. С. 53-55.
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
3. Колупаєва А. А., Наконечна Л. М. Інклюзивне навчання: вибір батьків. Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. С. 4-7.
4. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. ТОВ «Агентство «Україна», 2019. С. 10-11.